

Valstybinio audito ataskaitos santrauka

VĮ „INDĖLIŲ IR INVESTICIJŲ DRAUDIMAS“ VEIKLA

2014 m. vasario 13 d. Nr. VA-P-60-9-2

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

SANTRUMPOS:

Valstybės įmonė „Indėlių ir investicijų draudimas“ – VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, įmonė.

SĄVOKOS:

Draudėjas – bankas, Lietuvos Respublikoje filialą įsteigęs užsienio bankas, kredito unija arba įmonė ar užsienio įmonė, turinčios teisę teikti investicines paslaugas, Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka mokantys draudimo įmokas į valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ administruojamą Indėlių draudimo fondą ar įsipareigojimų investuotojams draudimo fondą¹.

Draudimo įmoka – draudėjo Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka mokama pinigų suma į valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ administruojamą Indėlių draudimo fondą ar įsipareigojimų investuotojams draudimo fondą².

Draudimo išmoka – Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta pinigų suma, į kurią indėlininkas ar investuotojas įgyja teisę atsitikus draudžiamajam įvykiui³.

Draudžiamasis įvykis – bankroto bylos iškėlimas kredito unijai, bankui ar įmonei arba priežiūros institucijos sprendimo dėl poveikio priemonės taikymo ar investicinių paslaugų teikimo nutraukimo priėmimas, kai kredito unija, bankas ar banko filialas negali atsiskaityti su kreditoriais ar kai įmonė ar įmonės filialas yra nepajėgi (nepajėgus) įvykdyti įsipareigojimų investuotojams⁴.

Finansų maklerio įmonė – juridinis asmuo, kurio nuolatinė veikla yra profesionalus vienos ar kelių investicinių paslaugų teikimas tretiesiems asmenims ir (arba) profesionalus vienos ar kelių investicinės veiklos rūšių vykdymas. Kitose valstybėse narėse įsteigtos finansų maklerio įmonės gali neturėti juridinio asmens statuso⁵.

Indėlininkas – fizinis arba juridinis asmuo, laikantis indėlį banke, banko filiale ar kredito unijoje, išskyrus subjektus, kurių indėliai pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą negali būti draudimo objektai⁶.

Investuotojas – fizinis arba juridinis asmuo, perdavęs draudėjui pinigus arba vertybinius popierius norėdamas pasinaudoti draudėjo teikiamomis investicinėmis paslaugomis⁷.

Valdymo įmonė – įmonė, kurios pagrindinė veikla yra investicinių fondų ar investicinių bendrovių valdymas⁸, ir įmonė, turinti priežiūros institucijos išduotą licenciją verstis pensijų kaupimo veikla⁹.

¹ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 2 str. 6 d.

² Ten pat, 2 str. 7 d.

³ Ten pat, 2 str. 8 d.

⁴ Ten pat, 2 str. 2 d.

⁵ Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas, 2007-01-18 Nr. X-1024 (2011-11-17 įstatymo Nr. XI-1672 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 3 str. 7 d.

⁶ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 2 str. 3 d.

⁷ Ten pat, 2 str. 11 d.

⁸ Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas, 2003-07-04 Nr. IX-1709 (2012-06-26 įstatymo Nr. XI-2122 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 2 str. 29 d.

⁹ Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatymas, 1999-06-03 Nr. VIII-1212 (2012-12-20 įstatymo Nr. XII-70 redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), 2 str. 15 d.

SANTRAUKA

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ yra vienintelė įmonė Lietuvoje, draudžianti indėlius ir įsipareigojimus investuotojams. Draudimo įmokas šiai įmonei moka¹⁰: 7 bankai, 75 kredito unijos, 9 finansų maklerių įmonės, 11 valdymo įmonių. Bankuose ir kredito unijose indėlininkų skaičius 2013-06-30 siekė beveik 5 milijonus¹¹, galimos draudimo išmokos sudarytų 29,66 mlrd. Lt.

Viešojoje erdvėje gausu pranešimų apie tai, kad draudėjai ne visuomet tinkamai išaiškina indėlininkams ir investuotojams, kad paties banko indėlių sertifikatai ir obligacijos nėra draudžiami indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimu¹².

Akivaizdu, kad ne visi gyventojai dėl savo amžiaus, išsilavinimo ir pan., turi ir gali turėti specialių investavimo žinių, kad galėtų savarankiškai įvertinti, ar draudėjo pateikta informacija apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą yra aiški ir nedviprasmiška, ar remdamasis ja gyventojas gali priimti tinkamus sprendimus dėl lėšų investavimo ir suvokti galimų padarinių riziką. Todėl tinkamas indėlininkų ir investuotojų informavimas apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą privalo būti užtikrinamas.

Pastebime, kad informuoti indėlininkus ir investuotojus yra draudėjo pareiga. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ tikrina, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą.

Audito tikslas – įvertinti, ar VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ efektyviai vykdo pavestas funkcijas.

Audito metu įvertinome kaip VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ vykdo visas 8 Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme¹³ numatytas funkcijas, iš jų:

- „kaupiti pinigus Indėlių draudimo fonde ir Įsipareigojimų investuotojams draudimo fonde“ – 2013-06-30 Indėlių draudimo fondo deficitas sudarė (-)3 021 mln. Lt, Įsipareigojimų investuotojams draudimo fondo dydis – 6,87 mln. Lt;
- „apskaičiuoti ir išmokėti draudėjų indėlininkams ir investuotojams draudimo išmokas“ – per 2011–2013 m. 6 mėn. įvyko 5 draudžiamieji įvykiai ir 592,17 tūkst. indėlininkų išmokėta 4 996,08 mln. Lt;
- „tikrinti, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatytos draudimo tvarkos“:
 - ar draudėjai teisingai nustatė draudimo objektą, draudimo įmokų apskaičiavimo bazę, teisingai apskaičiavo draudimo įmoką ir laiku ją sumokėjo – patikrinta 4 921 draudėjų ataskaita, užfiksuotos 89 klaidingos ataskaitos, kurios buvo ištaisytos. Taip pat per 2010–2013 m. I pusmetį:
 - ✓ 1 draudėjui apskaičiuota 10 000 Lt draudimo įmokos permoka;
 - ✓ 4 draudėjai laiku nesumokėjo 3 240 Lt draudimo įmokų;

¹⁰ VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ duomenys apie draudėjų skaičių 2013-06-30.

¹¹ Vienas indėlininkas gali turėti kelis indėlius tame pačiame banke ar kredito unijoje, todėl jis į šį skaičių bus įskaičiuotas kelis kartus.

¹² „160 asmenų, turėjusių „Snoro“ obligacijų ir indėlių sertifikatus, kreipėsi su pretenzija dėl draudimo išmokų mokėjimo“ (<http://www.delfi.lt/verslas/snoras/160-asmenu-turejusių-snoras-obligacijų-ir-indėlių-sertifikatus-kreipėsi-su-pretenzija-del-draudimo-ismoku-mokejimo.d?id=53982375>); „Snoro“ obligacijų ir indėlių sertifikatų turėtojai pareiškė pretenziją dėl 10 mln. Lt“ (<http://vz.lt/?PublicationId=17dd8ff2-a828-4493-8eda-b142800e67f8>).

¹³ Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas, 2002-06-20 Nr. IX-975, 18 str.

- ✓ 27 draudėjams apskaičiuota 1 498 Lt delspinigių.
- ar draudėjai yra pasirengę pateikti įmonei duomenis, reikalingus draudimo išmokoms apskaičiuoti – per 2010–2013 m. 10 mėn. buvo atlikti 39 tokie patikrinimai, iš jų 20-yje (54 proc.) buvo nustatyti trūkumai;
- ar draudėjai tinkamai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą – per 2010–2013 m. 10 mėn. atlikti 52 patikrinimai.
- „investuoti administruojamus fondus ir draudimo įmonės nuosavo kapitalo lėšas į draudimo įmonės tarybos nustatytą valstybių vyriausybių ir centrinių bankų vertybinius popierius ir indėlius Lietuvos banke“ – įsigytų Lietuvos Respublikos obligacijų balansinė vertė 2013-06-30 sudarė 41,15 mln. Lt, jų išpirkimo terminas 2016-02-10.

Įvertinę VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pavestų 8 funkcijų vykdymą (rezultatai pateikti ataskaitos 2 priede), problemas nustatėme dėl funkcijos „tikrinti, ar draudėjai nepažeidžia Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatytos draudimo tvarkos“ vykdymo.

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ pajamų–sąnaudų analizė pateikta ataskaitos 3 priede.

Auditą atlikome Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje ir VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“. Nustatytas problemas ir galimus jų sprendimo būdus aptarėme su Lietuvos banko, Finansų ministerijos ir Lietuvos bankų asociacijos atstovais.

Audituojamas laikotarpis 2010–2013 m. I pusmetis, pokyčių analizei naudojome ir 2013 m. II pusmečio ir vėlesnius duomenis.

Įvertinę audito metu surinktus įrodymus, pateikiame valstybinio audito išvadas ir rekomendacijas.

IŠVADOS

1. Teisės aktuose nėra reglamentuota, kokiais būdais, forma ir priemonėmis draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą:
 - 1.1. Dėl šios priežasties ne visada galima užtikrinti, kad indėlininkų ir investuotojų informavimas būtų aiškus ir lengvai suprantamas, kaip reikalaujama Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme (1 skyrius).
 - 1.2. Remiantis VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ Draudėjų patikrinimų taisyklėmis ne visada galima atliekant patikrinimą nustatyti, kaip draudėjai informuoja indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (2 skyrius).
 - 1.3. VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ atliekamų draudėjų patikrinimų ataskaitose pateikiamos išvados gali turėti subjektyvumo požymių (2 skyrius).
2. Finansų ministerija, kaip VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija, dvylika metų nesiėmė priemonių, kad teisės aktuose būtų reglamentuota, kokiais būdais, priemonėmis ir forma draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (1 skyrius).

REKOMENDACIJOS

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai:

Atsižvelgiant į tai, kad vienas iš svarbiausių indėlininkų ir investuotojų apsaugos elementų yra jų informavimas apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, ir siekiant užtikrinti, kad šis informavimas būtų kuo aiškesnis ir išsamesnis:

1. Inicijuoti Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, numatant, kokiais būdais, forma ir priemonėmis (pavyzdžiui, kokia informacija pateikiama pasirašytinai, kokia teikiama draudėjų interneto svetainėse ir kt.) draudėjai turi informuoti indėlininkus ir investuotojus apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą (1 ir 2 išvados).

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“:

1. Priėmus Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo papildymą, pakeisti VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus įsakymu patvirtintas Draudėjų patikrinimų taisykles¹⁴, jose nurodant, kokius informavimo būdus ir priemones tikrina įmonės darbuotojai atlikdami draudėjų patikrinimus (1 išvada).
2. Įvertinus ataskaitos 1 skyriuje pateiktą informaciją apie draudėjus¹⁵, kurie neteisingai ir neišsamiai informavo apie indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimą, atlikti šių draudėjų patikrinimus (1 išvada).

¹⁴ Patvirtintos VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ direktoriaus 2013-07-16 įsakymu Nr. V-72.

¹⁵ Draudėjų sąrašas pateikiamas VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ adresuotame rašte.